Programa No. 054 – GÉNESIS 44:8 - 46:4

Rillasumpuni ñawpajman munasqa kawsaqye Genesis qhelqapi yachakuspa, kay 44 t'aqamanta rikusun 8,9 chijllaykunata: nin ajinata

Qan yachanki jina noqaykoqa qolqetapis kutichimpuyku Canaanmantapacha sapa ujniykojpi riqhurejta. Ima nispataj suwaykumanri patronniykej wasinmanta qorinta, qolqentapisri? Mayqen kamachiykejpa makimpichus riqhurenqa chayqa, wañuchisqa kachun, noqaykutaj wata runasniyki kasqayku. (Gen.44:8,9)

Josejpa wawqesninqa mayordomoman nerqanku tukuy sonqowan, mana imatapis suwakusqankuta. Sichus mayqenpa makinpi taripanki Josej qolqe copanta chayqa, chayqa wañuchun, tukuyniykutaj wata runasnin kasqayku, nispa nerqanku. Ñawirina kunanqa 10-13 chijllaykunata, kay 44 t'aqa, Genesis qhelqamanta:

Mayordomotaj paykunaman nerqa: Qankunaj nisqaykichejman jina kachun; chaywampis pejpapichá riqhurenqa, chay kajlla wata runamanta qhepakonqa; wakenqa ripullankichej, nispa. Chantá sapa ujninku burrosninkumanta usqhayllata cargasta chajnaraytawan, costalesninkuta phaskaraspa, qhawaykorqanku. Mayordomotaj kantullamanta qhawararqa kuraj kajmanta qallarispa sullk'a kajpakama. Jinaspataj, tarerqa Benjamimpapi qolqe copata. Jinapi paykuna tukuyninku p'achasninkuta llakiywan llik'irakorqanku. Chantá sapa ujninku burrosninkuman cargasninkuta chajnaykuytawan, llajtaman kutirerqanku. (Gen.44:10-13)

Kaypeqa manchay Manchay llakisqas rikhurinku, imaynapichus qolqe copa Benjamimpa costalnimpi kasqanta rikuspa, mana payta saqeyta munashankuchu, kunanqa yuyaychakushanku imaynamantapis payta pusakapuyta . Rikuna kunanqa 14 chijllayta:

Juda, wawqesninwan Josejpa wasinman chayanankupajqa, chayllapiraj kasharqa Joseqa. Paykunataj qayllaykuytawan, k'umuykorqanku pampaman umankuta chayachinankukama. (Gen.44:14)

Ujtawan rikunchej tukuynin wawqesnin Josejpa ñawpaqempi k'umuykunku pampakama. Kay kutipeqa mancharisqas, llakiywantaj. Kunan rikuna 15 chijllayta:

Jose paykunaman nerqa: Imatataj kayta ruwawankichejri? Manachu yachankichej noqaqa adivinayta yachasqayta? Nispa. (Gen.44:15)

Kaypeqa Juda parlarin tukuy sonqowan qhuyakuyta mañakuspa, tukuyninku juchallisqankuta rimarispa. Kaypi rikunchej Juda sumaj sonqoyoj kasqanta, reparana kay ayllumanta Jesus paqarikunan kashan. Rikuna kunanqa 16,17 chijllaykunata, kay Genesis qhelqa, 44 t'aqamanta:

Judataj kuticherqa: Wiraqochi, imatataj astawan qanman nisqaykuri? Imaynamantataj kunan noqayku willasqayku mana suwaschu kasqaykutari? Dios taripawayku juchayku patapi. Kunanqa makiykipi kayku; wata runasniyki kasqayku, pejpa constalnimpichus copayki rikhurin, chaywan khuska, nispa. Jose nerqa: Qankuna mana ima kashajtimpis wata runasniy kayta atinkichejchu? Mayqenniykichejpapichá copay rikhurin, chay kajlla wata runay kanqa. Wakenqa kutipullaychej ama imamantapis llakikuspa tataykichejpa wasinman. Manataj pipis ima nisonqachejchu. (Gen.44:16,17)

Kaypi Joseqa, yachayta munan sullk'a wawqenta munakunkuchus manachus, chayta. Chayrayku Benjaminta juchachaykun, chayrayku paylla qhepakuchun, nin. Yuyarina ñawpajtaqa paykuna Joseta vendeykusqanku karu llajtasman. Kunan paykunata nin: Benjaminta saqewaychej watarunay kanampaj, nispa. Qankunaqa tataykichejman kutiripuychej usqhayllata, nispa. Kunan rikusun imaynatachus Juda cheqa sonqoyoj kasqanta, chaypajtaj ashkhitata ñawirisunchej 18-29 chijllaykunapi

Chantá Judaqa Joseman qayllaykuspa, nerqa:Wiraqochiy, ujta mañarikuyki, saqeriway ari sapallaykipi qanwan parlarejta. Ama ari phiñakuychu; qanqa kanki kikin Faraompis kawaj jina. Qan tapuwarqayku tatayku tiyanchus manachus, chayta, jinallataj waqeykupis tiyanchus manachus, chayta. Noqaykutaj willarqayku tatayku kasqanta, machuñataj kasqanta, jinallataj wawqeykupis kasqantaraj uj wayna, mayqenchus nacesqanta tatayku machuña kashajtin. Chantá nillarqaykutaj tataykoqa maytapuni chay wawanta munakusqanta, pay k'atataj kawsashasqanta uj mamayojmanta, ujnin kajtaj wañupusqanta. Chaymantaqa qan niwarqayku pusamunaykuta, qan rejsiyta munasqaykirayku. Noqaykutaj nerqayku waynaqa tatanta manaña saqerpayayta atisqanta; sapantachus saqenman chayqa, wañupunman. Noqaykutaj payta mana pusamuspaqa, manaña jamunaykuchu karqa qanwan tinkukoj. Kaymanta kutiytawan, noqayku tataykuman willarqayku imastachus qan niwarqayku, chayta. Aswan qhepaman tataykoqa niwarqayku ujtawan trigota rantej jamunaykuta. Noqaykutajrí nerqayku: Noqaykoqa manapuni risqaykuchu, manachus sullk'a wawqeykuta pusasqayku chayqa, imaraykuchus jaqaypi

wiraqocheqa niwayku pay pusarisqapuni chayanaykuta. Mana jina kajtenqa, mana chayanaykuchu. Tataykutaj nillawarqayku: Qankuna yachankichej, warmeyqa iskay wawasllata saqewasqanta; ujnin kaj ñawpaqeymanta ripuspa chinkan; chaymanta pacha manaña payta rikunichu. Cheqamanta ima sajra animaleshcus mithaykunkupis. Kay uj wawaytawan pusajtiykichej, sichus imanakonqa chayqa, qankuna juchayoj kankichej kay machu kayniypi llakiywan wañunaypaj, nispa niwarqayku tataykoqa. (Gen.44:18-29)

Kaypi Juda sonqonmanta rimarin imaynachus wasimpi kawsayninku kasqanta, imaynatachus tatankuman Josemanta wañusqanta llullakuspa nisqankuta, mana vendeykusqankuta willasqankuchu. Kunan Jose yachan imatachus tatankuman paymanta nisqankuta. Kay tukuyta Juda willasqa cheqamanta parlaspa. Manaraj ni mayqenpis rimarerqachu imachus cheqamanta Josemanta kasqanta, chinkasqanta nillarqanku. Jacobtaj anchata Benjamin wawampi atienekuj mana Diospichu tukuy sonqo jap'ikuj. Sichus Benjamin imaynamantapis chinkarinman chayqa, llakiywan wañurparinman karqa. Ajinatapuni qanpis noqapis Wawasninchejta munakunchej tukuy sonqowan ichari?, chaywampis wañupujtinku, maymampis ripujtinkopis, Diospa makimpi saqepunchej, chantapis janaj pachapi tinkukusun ujtawan wiñaypaj khuska kakunapaj. Kunan ñawirina 30-34 chijllaykunapi Juda parlasqanta:

Ajina ari, tataykoqa maytapuni munakun kay wawanta. Manapuni paymanta kacharikuyta munanchu. Chayrayku sichus kay wayna mana noqaykuwan kutenqa chayqa, machitu tatayku wañonqa llakiywan mana payta rikusqanrayku. Ajinamanta noqayku juchayoj kasqayku, machitu tatayku llakiywan wañupunampaj. Noqaqa tatayman nerqani cuentayoj kanayta kay waynamanta, chantá nillarqanitaj; Sichus noqa mana kutichipusqayki chayqa, noqa juchayoj kasaj qampa ñawpaqeykipi wiñaypaj, nispa. Chayrayku wiraqochiy, niway ari noqa wata runaykimanta qhepakunayta, kay waynaj cuentanmanta. Payta saqellay ari ripunanta wawqesniywan. Imaynatataj kunan noqaqa mana paywan chayasajri? Mana pay noqaykuwan kutipojtenqa, mana rikuyta munanichu tatay llakiywan, t'ukuwan ima jap'ichikunanta. (Gen.44:30-34)

Juda llakikun tatanmanta, imaraykuchus Benjaminta mana saqerpayta atinkuchu, pay cuentayoj karqa kutickipunanmanta. Pay parlashan tukuynin wawqesninpa sutimpi, imaraykuchus uj sonqolla karqanku kunanqa. Judataj Benjamimpa

cuentampi Joseta sirvinampaj qhepakuyta munashan. Kunan Joseqa yachan imayna sonqoyojchus wawqesnin kasqankuta.

Munasqa uyarej wawqemasi, reparana, kay Judajpa mirayninmanta uj chayamurqa Diospa kachamusqan k'ata churin, juchasninchejta pampachanampaj. Imaynatachus Juda Benjaminpa kuentanpi churakun, jinallataj jesuspis cuentanchismanta wañun, noqanchis kacharisqas kananchejpaj. Ajinata Pablopis qhelqarqa Rom.5:8pi: *Chay tukuywampis Dios munakuyninta rikuchiwanchej; juchasapasllaraj kashajtinchej, Cristo wañorqa noqanchejrayku.* Kay niyta munan Jesucristo wañorqa qampa juchaykirayku, noqajpa juchayraykupis. Ajinamanta tukuchanchej 44 t'aqamanta yachakuyta.

Kunanantaj Yaykusuntaj 45 t'aqaman, chaypi astawan Josej kawsayninmanta yachakusun. Kaypeqa Jose rejsichikun wawqesninman, purajmanta sonqochanakuytawan wawqesninta kacharpan tatankuman rinankupaj. Chaypi tatankuman tukuy imata willanankupaj, ajinallatataj Jose paytawan pusamunankuta encargan, tukuyninku sumaj jallp'a Egiptopi tiyakunankupaj. Kunan ñawirina *(Gen.45:1,2)*:

Joseqa manaña astawan waqayninta jark'akuyta atispa, tukuy kamachisninta qhawarispa, nerqa jawaman llojsinankuta. Jinamanta tukuy kamachisnin mana Josewanchu karqanku, pay wawqesninman rejsichikushajtin. Chaymanta payqa jatunmanta waqarikorqa; chayta egipcios uyarimorqanku, jinallataj yacharqanku Faraompa wasinmanta kajkunapis.

Manaña waqayninta jark'ayta atispa, kamachisninta llojsichin, wawqesninwan sapampi rejsichikunampaj. Jatunmanta tukuyninku waqarisqanku, jawapi runaspis uyarisqanku, Faraompa wasimpipis yachasqanku. Kusiywan waqaspa wawqesninman rimarin, noqa Jose kani, Diospa yanapayninwan kaypi kashani, nispa.

Ajinallatataj Jesuspis kay pachaman kutimonqa judio llajta masisninwan rejsichikunampaj. Ujta ayllunman jamorqaña, paykunataj mana jap'erqankuchu, astawampis chakatacherqanku. Ujtawan kutimojtenqa, wawqesninwan rejsichikonqa. Chay p'unchaypi, Zacarias, Diospa sut'inchajnin nisqanman jina junt'akonqa: Zac.13:6: ***Sichus payta taponqa: Chantá imanakorqankitaj cuerpoykipi chay nanasqas kanampaj? Nispa chayqa, pay kutichenqa: Kawsaqesniypa wasinkupi kayta ruwawarqanku, nispa***. Chayrayku munasqa uyarej wawqemasi wakichikuna Jesus kutimojtin paywan janaj pachaman ripunapaj.

Jose jatunmanta waqarikusqa, wawqesninpis waqarqankuchá imatajina, chayrayku tukuynin wasipi uyarisqanku, manataj imaraykuchus chay kasqanta yacharqankuchu. Ñawirina 3 chijllayta:

Chanta Jose wawqesniman nerqa: Noqa Jose kani. Tatayqa kawsakushanrajchu? Nispa. Wawqesnintajrí mana imatapis kuticherqankuchu, imaraykuchus may mancharisqas mana imanakuyta aterqankuchu, ñawpaqenkupi tukuyninku rikhurispa. (Gen.45:3)

Wawqesnin Joseta uyarispa t'ukushaj pachampi opayarqanku. Ichapis kunanqa Joseta vendeykusqankumanta paykunata wanachinanta yuyaspa qhsayarparqanku. Josetaj qayllamuychej noqaman, nispa wajyarqa. Iskay chunka phisqayoj watasta mana Joseta rikusqankuchu, kunantaj ñawpaqempi, wasimpi tarikuspa manchayta t'ukurerqanku, mana imanakuyta atisharqankuchu. Josetaj parlapaykullampuni, ajinata rikuna 4 chijllayta:

Josetaj ujtawan paykunaman nillarqataj: Ama mancharikuspa, qayllamuwaychej, nispa. Paykuna qayllaykojtinkutaj, nerqa: Noqa kani Jose, qankunaj wawqeykichej, pitachus qankuna Egiptoman venderqankichej, chay. (Gen.45:4)

Kayta Sumajta uyarinankupaj Joseqa nerqa: *Noqa Jose wawqeykichej kani*. Wawqesninqa, mana chayta uyariytaqa suyarqankuchu, mancharisqalla t'ukushanku. Joseqa mana phiñasqachu kashan, nitaj vendeykusqankumanta kutichikuytachu munashan. Imaraykuchus Diospa makimpi tukuy imata churasqa, uyarina josej nisqanta 5-8 chijllaypi:

Kunanqa ama chaymanta llakikuychejchu, amataj qankunapura phiñanakuychejchu noqata vedewasqaykichejmanta. Diosmin noqataqa kachamuwan qankunaj ñawpaqeykichejta, ashkha runasta kawsachinaypaj. Iskay wataña kay yarqhay kasqanqa; kaymanta phishqa wataswanraj kanan tiyan. Chaypi manapuni ima cosechapis kanqachu, nitaj tarpusqapis poqonqachu. Chaypajtaj Dios noqata kachamuwan qankuna ama tukukunaykichejpaj kay pachapi, mirayniykichej ama tukukunampaj, jinamanta qankuna uj t'ukunawantaj salvakunaykichejpaj. Ajinaqa Diospuni kay llajtaman kachamuwan, mana qankunachu. Paymin churawan Faraonman yuyaychanaypaj, wasimpi tukuy imamanta patron kanaypaj, tukuynin Egiptota kamachinaypajtaj. (Gen.45:5-8)

Jose yacharqa Diospa munaynimpi purikuyta, jinapitaj tukuy imapis allimpaj churasqa kasqanta. Sichus qan, ***munasqa uyarej wawqemasi***, Diospa makimpi churakunki chayqa, manaña phiñakusunmanchu pillapis sajrata ruwawajtinchejqa, ichari? Joseqa Diosta yupaychan, tukuy llakiyninpi runa masisninta yanapasqanta yachaspa.

Reparana Joseqa Diospa yanapayninwanpuni kawsakusqanta, chanta kay yarqhay phisqa watataraj kananmantapis. Yuparispaqa Joseqa 17 watasniyoj karqa Egiptoman apamushajtinku, 30 watasniyoj karqa Faraonman sayaykujtin, 7 wata sumaj poqoyniyoj pasarqa, 2 watasña pisi poqoyniyoj pasallarqataj. Tukuynimnta yupaspa Joseqa 39 watasniyoj karqa, chaykunamanta 22 watasta Egiptopi tiyakurqa. Manachu t'ukunapaj imaynatachus Tata Dios Josej kawsayninta apaykachasqanta rikuspa? Kunan ñawirina 9-11 chijllaykunata, Genesis qhelqa 44 t'aqamanta:

Kunan qankunaqa uskhayta kutiriychej, maypichus tatay kashan, chayman, niychejtaj: Wawayki Jose kay jinata nichimusunki: Dios churawan tukuynin Egiptota kamachinaypaj. Jampuy tatay, usqhayllata ama iskayrayaspa. Kaypi tiyakunki Gosen jallp'api tukuy wawasniykiwan, allchhisniykiwan khuska, uywasniykiwan, tukuy imayki kapusojwan ima. Ajinamanta qanqa qayllaypi kakunki. Chaypi mikhuchisqaykichej qankunaman, wawasniykiman, pikunachus qanwan kashanku, chaykunamanwan, ama yarqhaywan wañunaykichejpaj, imaraykuchus phisqa watastawanraj yarqhayqa kanqa, nispa tatayman ninkichej.nin (Gen.45:9-11)

Jacob, tukuy fammilianwan Canaampi qhepakuspaqa yarqhaymanta wañunkuman karqa chay phisqa wata mana poqoyniyoj kasqampi. Chayrayku Joseqa munan tukuyninkuta sumaj jallp'aman Egiptopi tiyakuj jamunankuta. Kaypi Diospa yanapaynin chay pisi runasmanta jatun aylluman mirachinan karqa. Ajinamanta Israel aylluntin Egiptoman astakunankupaj wakichikushanku. Kunan ñawirina 12-15 chijllaykunata, kay Genesis qhelqa 45 t'aqamanta:

Qankuna noqa kikin nisqayta uyarishawankichej, jinallataj wawqey Benjamimpis. Ajinata qankunaqa tatayman willapuwaychej kay Egipto naciompi kamachej kasqaymanta, jinallataj imatachá qankuna rikushankichej, chay imasta ima. Chayrayku kunanqa usqhayta riychej, tataytataj usqhayllata pusampuwaychej kayman. Joseqa ujtawan wawqen Benjaminta ojllaykuytawan, waqarikorqa. Benjamimpis waqarikullarqataj Joseta ojllarisqa. Chaymantataj

Joseqa sapa uj wawqesnintataj much'aykurarqa, ojllaykuspataj waqarikorqa. Chaymantaña wawqesnenqa ñak'ayta parlapayarqanku. (Gen.45:12-15)

Josejpa wawqesnin payta uyarispa t'ukurispa opayarqanku, payta rikuspataj, uyarispataj mana imanakuyta aterqankuchu. Benjaminta ojallykojtin, purajmanta waqarikojtinku, maytapuni kusiywan paykunapis t'alarikorqanku. Chanta sapa ujman chimpaykuspa much'aykojtin astawan kusiymanta waqarikorqanku. Unaymanta parlarerqanku, Diosman jatuncharqanku kay jinata Josewan taripanakusqankumanta. Chanta tukuynejpi yachakusqa Josejpa wawqesnin chayamusqankumanta, ñawirina 16 chijllayta:

Jinapi Josejpa wawqesnin chayamusqankoqa uyarikorqa faraompa kamachina wasipi, Faraontaj mayta kusikorqa tukuy kamachisninwan khuska. (Gen.45:16)

Tukuy runa uyarisqanku jatun ch'ajwa Josejpa wasimpi kasqanta. Ajinamanta faraonmampis willasqanku Josejpa chunka ujniyoj wawqesnin chamusqankuta. Chayta yachaspa faraonpis kusikusqa. Imaraykutaj kusikunman karqa? Ichapis faraompa ayllumpis karumanta kaspa Josej ayllunman astawan k'askakoj, manataj egipciospi atienekujchu. Chayraykuchá kusikorqa paykunawan tiyakuyta suyaspa. Kunanqa ñawirina 17-19 chijllaykunata:

Chanta faraonqa Joseta nerqa: Niy wawqesniykiman usqhayllata burrosninkuman chajnariykukuspa, Canaanman kutirinankuta, chayaspataj pusakampunankuta tataykichejta, familiasniykichejtawan. Noqataj qosqaykichej Egipto jallp'api imachus sumajnin kajta, mikhonqankutaj, kaypi sumajta poqon, chayta. Qan kamachillaytaj kay Egipto nacionmantapacha carretasta apanankuta, chaypi wawasninkuta, warmisninkuta, tatankuta ima apakampunankupaj. (Gen.45:17-19)

Jaqay Egipto suyupi carretaswan astakoj kanku, chaymanta faraon Josej wawqesnimpaj churapurqa. Jacob manaraj carretasnniyojchu karqa, Egiptollapiraj karqa chaykunaqa. Sumaj sonqowan faraonqa wawaspaj, machitupajpis carretasta churapun, chanta mikhunatapis, tukuy imata rinankupaj churapun, rikuna imaynatachus nisqanta 20-28 chijllaykunapi:

Ama llakikuchunkuchu imasninkumantapis. Kaypi kallanqa imaspis. Imachá kay Egiptopi tiyan, chaymanta sumajnin kaj paykunajta kanqa, nispa nerqa faraonqa. Israelpa churisnenqa ajinata ruwarqanku. Jose paykunaman qorqa carretasta faraompa kamachisqanman jina; jinallataj mikhunastapis qorqa ñampi mikhunankupaj. Chaymanta p'achastapis mosojkunata qorqa sapa

ujninkuman. Benjaminmantaj qorqa kinsa pachaj qolqeta, phisqa mosoj p'achastawan. Jinataj tatanman apacherqa chunka burrospi cargasta, imachus Egiptopi sumajta poqoj, chayta, waj chunka burrospi cargastataj trigota, t'antata, chantá qoqawistawan tatan ñanta jamuspa mikhunampaj. Joseqa wawqesninta kacharpayashaspa, nerqa: Pajtataj ñampi phiñanakuspa maqanakushawajchej, nispa. Paykunataj purirerqanku. Egiptomanta wichariytawan, tatanku Jacob kasharqa, chay Canaan jallp'aman chayarqanku. Chantá Jacobman willarqanku Jose kawsakushasqantaraj, paytaj Egiptopi chay kamachej kasqanta. Jacobtajrí nin ima niyta aterqachu; mana yuyarerqachu ni imata ninanta, nitaj nisqankuta creerqachu. Maypachachus tukuy imata Jose nisqanta allinta willajtinku Josejpa apachisqan carretasta rikuspataj, Jacobqa mayta kusikorqa. Chaymantaqa nerqa: Walejpacha, chayllata yachayta munarqani, waway Joseqa kawsakushasqaraj. Manaraj wañushaspa, paywan tinkumusaj, nispa. (Gen.45:21-28)

Imayna t'ukunatachus wasinkuman chayarqanku, 11 churisnin Jacobpa wasinman. Paykuna tatankuman Jose kawsashasqanmanta willajtinku, payqa phinkirisqa, mana ima niyta atisqachu, chay chhika unaymanta kunan uyarin wawan kawsashasqanta, ñak'aymanta kusirikun, jinaspataj rikuyta munani manaraj wañushaspa, nispa nerqa Jacobqa. Ichapis yuyarqa Joseta waturiyta pisi tiempota chanta llajtanman kutimuyta, manataj jinatachu Dios churarqa. Jacobqa Egiptoman rispa qheqakurqa wañunankama, chantá ayallantaña llajtanman aparqanku.
Ajinamanta 45 t'aqa, Genesis qhelqamanta yachakuyta tukuchanchej.

Yaykusun 46 t'aqaman, chaypi rikusun Jacobqa Egiptoman astakun tukuynin familianwan, Jose churinwantaj tiyakun. Jacob iskayrayasharqa Egiptoman astakuyta, Diospa munaynimpipuni kunanqa purikuyta munashan, yuyarerqa ñawpa tatan Abrahamman Dios nisqa Egiptomanta karunchakunanta. Yacharqa Abraham Egiptoman risqampi pantaykuspa, wijch'uchikusqanta, jinallataj karqa Isaacwampis. Chay tukuyrayku Diosmanta waturikun, Egiptoman rinmanchus manachus, chayta. Churin Joseqa wajyarqa, ujllata rinanta, Jacobpis Joseta rikuyta munarqa, chaywampis iskayrayasharqa. Diospuni willanqa Egiptoman rinampaj, mana manchikuspa. Unayña Betelpi kashajtin Dios Jacobman rikhurerqa, kunan Egiptoman rishaspa Beersebapi Diosta yupaychaspa waturin. Rikuna Genesis qhelqa, 46 t'aqapi nisqanta:

Jinamanta Jacobqa purirerqa tukuy iman kajwan. Chayarqataj Beersebaman, chaypitaj uywa wañuchisqa q'olachinasta jaywarqa Isaac tatampa Diosninman. (Gen.46:1)

Kaypi rikunchej Jacobta Diosman chimpaykun uywa q'olachinaswan, ñawpa tatasninku yachacherqanku jinata. Unayña Jacob wasinmanta ayqeshajtin Tata Dios mosqoypi payman riqhurerqa Betelpi. Chay kutipeqa mana Diosta mask'asharqachu, astawampis juchallikuytawan ayqekusharqa. Ajinata wakin hermanospis Diosmanta ayqeykachakuspa purinku, ancha llakiypi tarikuspaña Diosman kutirikunku, kunan Jacobta rikunchej jina. Iglesiaman domingosta rinku, jaywanastapis churanku, chanta semanantinta sapallanku, mana Diosmanta waturispachu imatapis ruwanku. Kunan Jacob Diosta yupaychaspa waturikun, mosqoynimpitaj uyarin imaynatachus ruwananta. Tata Diosqa, jatun qhuyakuyniyoj, mana walejchu paymanta karullapi kawsananchej. Munasqa qheshwa masiy,kunanqa kaykamllaña kachun